Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра психології (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми
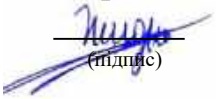
(підпис) Максим ЖИДКО
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

« 28 » серпня 2025 р.

СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи соціальної роботи
(назва навчальної дисципліни)

Галузі знань: 05 Соціальні та поведінкові науки .
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 053 Психологія .
(код та найменування напряму підготовки)

Освітня програма: Психологія
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2025 рік

Розробник: Гулий Ю. І., доцент каф. 704, к. психол. н., доц. _____
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання) (підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри психології (№ 704)

Протокол № 1 від « 28 » серпня 2025 р.

Завідувач кафедри канд. психол. наук, доц. _____ Юрій ГУЛИЙ
(науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Погоджено з представником здобувачів освіти: Маргарита СТАРОДУБЦЕВА

1. Загальна інформація про викладача

Гулий Юрій Іванович, зав. каф. 704, к. психол. н., доцент. З 2004 року викладає в університеті наступні дисципліни:

- Конфліктологія;
- Основи соціальної роботи;
- Групові форми психологічної роботи.

Напрями наукових досліджень: психологічні аспекти організаційної культури; особистісні чинники конфліктної взаємодії у діловому спілкуванні.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр в якому викладається дисципліна – 5;

Обсяг дисципліни:

Загальна кількість кредитів ЄКТС – 3, загальна кількість годин – 90, лекції - 16 годин, практичні заняття - 32 години (всього аудиторних занять - 48 годин), самостійна робота - 42 години.

Форми здобуття освіти

Денна, дистанційна, дуальна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

Пререквізити – Загальної психологія

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення: Метою викладання навчальної дисципліни «Основи соціальної роботи» є формування компетенцій, які спрямовані на поглиблення теоретичних уявлень щодо комплексу знань категоріального апарату, принципів та методів соціальної роботи, її місця у сучасному суспільстві.

Завдання: Основні завдання вивчення дисципліни пов'язані з формуванням наступних загальних та професійних компетенцій:

1. Здатність застосовувати знання щодо визначення психологічних засад соціальної роботи.
2. Здатність систематизувати об'єктивні знання про професійну та суспільну діяльність соціальних працівників.
3. Здатність до критичного аналізу різних дослідницьких підходів щодо вивчення соціальної роботи.
4. Здатність до обгрунтування висновків при вивченні основних засад соціальної роботи.
5. Здатність генерувати нові ідеї при розробці досліджень різних аспектів соціальної роботи.

6. Здатність зберігати та примножувати методи психоогічного забезпечення. соціальної роботи.

7. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом соціальної роботи.

8. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду соціальної роботи.

9. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій при здійсненні соціальної роботи.

10. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати дослідження різних аспектів соціальної роботи.

11. Здатність аналізувати та систематизувати результати досліджень різних аспектів соціальної роботи.

Результати навчання: Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент повинен досягти таких результатів навчання:

А) Знання:

1. Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів, понять соціальної роботи.

2. Володіти аргументованим компексом висновків щодо основних засад соціальної роботи.

3. Засвоїти основні принципи розробки досліджень різних аспектів соціальної роботи.

4. Володіти методами психоогічного забезпечення. соціальної роботи.

5. Володіти категоріально-понятійним апаратом соціальної роботи.

6. Засвоїти основні напрямки вітчизняних та зарубіжних досліджень соціальної роботи.

7. Засвоїти валідний і надійний психодіагностичний інструментарій при здійсненні соціальної роботи.

8. Володіти системним аналізом результатів досліджень різних аспектів соціальної роботи.

Б) Уміння:

1. Опанувати застосуванням знань щодо визначення психологічних детермінант соціальної роботи.

2. Опанувати систематизацією об'єктивних знань про професійну та суспільну діяльність соціальних працівників.

3. Опанувати застосуванням основних методів вивчення психологічних детермінант соціальної роботи.

4. Розробляти програми досліджень різних аспектів соціальної роботи.

5..Опанувати застосуванням валідниого і надійного психодіагностичного інструментарію при здійсненні соціальної роботи.

6. Опанувати організацією та здійсненням дослідження різних аспектів соціальної роботи.

7. Опанувати систематизацією результатів досліджень різних аспектів соціальної роботи.

В) Комунікація:

1. Володіти досвідом формування ефективної комунікативної стратегії при здійсненні соціальної роботи.

Г) Автономія та відповідальність:

1. Відповідальність за прийняття рішень при виявленні проблем у професійній та суспільній діяльності соціальних працівників.

4. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна проблематика та розвиток соціальної роботи

Тема 1. Загальні проблеми соціальної роботи.

Актуальність проблематики соціальної роботи. Предмет та цілі соціальної роботи. Структура відповідного навчального курсу. Основні поняття курсу. Соціальна робота як

особливий вид діяльності. ЇЇ зміст та засоби. Загальна характеристика процесів соціалізації, соціальної адаптації та реабілітації. Принципи соціальної роботи. Загальна характеристика методів соціальної роботи. Відмінності соціальної педагогіки та соціальної роботи.

Самостійна робота здобувача освіти, опрацювання матеріалу лекцій

Тема 2. Історія розвитку та сучасний стан вітчизняної соціальної роботи

Вплив хрещення Русі на розвиток благодійності. Становлення та розвиток системи суспільного "призрения". Сучасний стан вітчизняної соціальної роботи. Розвиток соціальної роботи у післяреволюційний та радянський періоди. Розвиток соціальної педагогіки та соціальної роботи у кінці XX ст. Благодійні заклади в кінці XIX ст. Становлення системи соціального партнерства в Україні. Загальна характеристика системи соціального захисту в СРСР. Українська асоціація соціальних педагогів та спеціалістів з соціальної роботи.

Самостійна робота здобувача освіти, опрацювання матеріалу лекцій

Змістовий модуль 2. Методологічні основи соціальної роботи

Тема 3. Соціологічні та політологічні основи соціальної роботи

Соціально-політичні технології та соціальна робота. Соціальна робота та соціальне партнерство. Сучасна система соціального партнерства в Україні. Зв'язок теоретичної соціології та соціальної роботи. Застосування соціологічних методів для вивчення проблем соціальної роботи. Загальні риси політології та соціальної роботи.

Самостійна робота здобувача освіти, опрацювання матеріалу лекцій

Тема 4. Педагогічні основи соціальної роботи

Роль педагогіки в соціальній роботі. Основні педагогічні принципи соціальної роботи. Педагогічні методи в соціальній роботі. Педагогічні аспекти змісту соціальної роботи. Педагогічні засоби соціального розвитку особистості. Педагогічна майстерність в соціальній роботі. Роль соціальної педагогіки в процесі становлення соціальної роботи в Україні. Педагогічна підготовка соціального працівника.

Самостійна робота здобувача освіти, опрацювання матеріалу лекцій

Тема 5. Психологічні основи соціальної роботи

Основні функції психології в соціальній роботі. Психологічна модель соціалізації особистості. Фактор психологічного забезпечення соціальної роботи. Психологічні теорії та соціальна робота. Психотерапія та корекція в соціальній роботі. Методи психодіагностики, психологічного відбору в соціальній роботі. Психологічна консультація в соціальній роботі. Методи психологічної адаптації, тренінгові технології в соціальній роботі.

Самостійна робота здобувача освіти, опрацювання матеріалу лекцій

Змістовий модуль 3. Соціальна робота у сучасному суспільстві

Тема 6. Роль та місце соціальної роботи у сучасному суспільстві

Загальна характеристика процесу взаємодії соціального працівника з клієнтом. Головні процеси практичної соціальної роботи з клієнтом. Етапи організації посередницької діяльності соціальних працівників. Сучасні системи служб соціальної допомоги населенню. Головні сфери діяльності соціальних працівників. Їх ролі у професійній діяльності. Кваліфікаційні вимоги до соціальних працівників. Етичний кодекс соціального працівника. Його професійні риси, поведінка та етичні обов'язки.

Самостійна робота здобувача освіти, опрацювання матеріалу лекцій

Тема 7. Основи практичної соціальної роботи з клієнтом

Соціальна допомога в кризових ситуаціях – “кризове втручання”. Принцип попереджуючої допомоги. Профілактична діяльність соціальних працівників.

Індивідуальна соціальна робота як метод допомоги клієнтам. Групова соціальна робота. Методи вдосконалення навичок читання. Вдосконалення навичок слухання. Вдосконалення навичок письма. Вдосконалення навичок усного мовлення. Мовні тактики переконання. Технологія проведення ділових бесід. Проведення ефективних переговорів. Характеристика консультування в системі соціальної роботи з клієнтом. Можливості професійного впливу консультанта. Невербальна комунікація при консультуванні. Етапи проведення консультування.

Організація телефонної консультативної допомоги. Принципи телефонної служби. Етапи телефонної бесіди при консультуванні.

Самостійна робота здобувача освіти, опрацювання матеріалу лекцій

Тема 8. Міжнародний досвід соціальної роботи

Історія розвитку соціальної роботи в світі. Методологічні та методичні аспекти вивчення досвіду соціальної роботи за кордоном. Система соціальної роботи в США. Становлення соціальної роботи в Германії. Кадрова підготовка соціальних робітників в Германії. Спеціалізовані установи соціальної роботи в Германії. Система соціальної роботи в Норвегії. Організація суспільного управління в Норвегії. Інновації в роботі соціальних служб. Загальна характеристика системи соціального забезпечення Ісландії. Окремі види соціальних послуг населенню Ісландії. Загальні правила по вирішенню особливих завдань, пов'язаних з індивідуальними випадками.

Самостійна робота здобувача освіти, опрацювання матеріалу лекцій

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв’язання практичних завдань), модульний контроль (письмова відповідь на 2 питання за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

8 Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

8.1. Розподіл балів, які отримують здобувачі (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0	6	0
Робота на семінарських заняттях	0 … 5	4	0 … 20
Модульний контроль	0…30	-	0 … 30
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0	6	0
Робота на семінарських заняттях	0 ... 5	4	0 … 20
Модульний контроль	0…30	-	0… 30
Усього за семестр			**0…100**

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови здобувача від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту/заліку. Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

8.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:
- знати структуру й особливості психологічного знання;
- знати види та напрямки сучасної психології;
- знати принципи побудови навчання в психології.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:
- розкривати зміст основних понять і категорій психології;
- застосовувати знання про особливості професійної діяльності психолога на практиці.

8.3 Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит	Іспит
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). При виконанні модульних контрольних робіт, без принципових помилок, виконано не менш ніж 50 % від загальної кількості питань. Знати зміст основних понять навчальної дисципліни. Вміти за зразком наводити приклади втілення теоретичних знань в практичну площину при виконанні практичних завдань. Вміти за допомогою викладача (додаткові, уточнюючі запитання, допомога у формулюванні думки та т. ін.) розв'язувати задачі прикладного характеру.

Добре (75-89). При виконанні модульних контрольних робіт без помилок виконано не менш ніж 75 % від загальної кількості питань. Досконало знати зміст основних понять навчальної дисципліни. Вміти самостійно наводити приклади втілення теоретичних знань в практичну площину при виконанні практичних завдань. Вміти логічно, обґрунтовано пояснювати наявність зв'язку між ними (припустимі несуттєві помилки, які студент самостійно виправляє після додаткового уточнення з боку викладача). Вміти без суттєвої допомоги викладача розв'язувати задачі прикладного характеру.

Відмінно (90-100). При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 90 % від загальної кількості питань. Досконально знати теоретичний матеріал навчальної дисципліни та вміти

застосовувати його при розв'язанні практичних завдань. Відповіді теоретично обґрунтовані, логічні, з дотриманням культури мови.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність. Практичні частини семінарських занять, які не виконані та не здані своєчасно повинні бути відпрацьованими відповідно до графіку ліквідації заборгованості.

10. Методичне забезпечення

1. Гулий Ю.І. Основи соціальної роботи: Навч. посібник / Ю.І. Гулий.- Харків: НАУ «ХАІ», 2007. – 55 с.
2. Соціальна психологія медіації та альтернативного вирішення конфліктів : навч. посібник / М.Є. Жидко, Ю.І. Гулий, В.Я. Літвінова, І.О. Кочарян. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2015. – 108 с.

Електронний ресурс:

- НМК з дисципліни (Ментор),

11. Рекомендована література

Базова

3. Гулий Ю.І. Основи соціальної роботи: Навч. посібник / Ю.І. Гулий.- Харків: НАУ «ХАІ», 2007. – 55 с.
4. Лукашевич М. П. Соціальна робота (теорія і практика) : підручник. / М. П Лукашевич., Т. В. Семигіна. – К. : Каравела, 2009. – 368 с.
5. Семигіна Т. В. Теорії і методи соціальної роботи : підручник для студентів вищих навчальних закладів / Т. В. Семигіна, І. І. Мигович. – К. : Академвидав, 2005. – 328 с

Допоміжна

6. Соціальна психологія медіації та альтернативного вирішення конфліктів : навч. посібник / М.Є. Жидко, Ю.І. Гулий, В.Я. Літвінова, І.О. Кочарян. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2015. – 108 с.
7. Капська А. Соціальна робота : навчальний посібник / А. Капська. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека університету - http://library.khai.edu/library/page_lib.php
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського - nbuv.gov.ua